

Ebola

1. *Waarom ligt de klemtoon in het Frans op de derde lettergreep?*
- b. **Het Frans legt de klemtoon altijd op de laatste lettergreep.**

In het Nederlands is de plaats van de klemtoon veel minder voorspelbaar dan in het Frans, waar hij altijd op de laatste lettergreep ligt. 'Kolibríe', 'polítíe' en 'polítíek' lijken op elkaar, maar hebben de klemtoon op verschillende plekken. In alle Europese talen hebben woorden die uit meerdere lettergrepen bestaan een klemtoon. In de Afrikaanse taal Lingala is dat niet zo, omdat dat een toontaal is. Dat betekent dat de toon waarop het woord wordt uitgesproken mede de betekenis bepaalt.

<http://bit.ly/ebolaklemtoon>
<http://bit.ly/nederlandsklemtoon>

Nietes!

2. *Wat is GEEN taalkundige aanwijzing voor een leugen?*
- b. **Meer taalfouten.**

Het is onmogelijk om in individuele gevallen met 100 procent zekerheid vast te stellen of iemand liegt. Maar als je kijkt naar grote tekstbestanden, kun je wel patronen ontdekken in leugens. Zo blijkt uit analyse dat leugenaars minder vaak in de eerste persoon ('ik') over zichzelf spreken, maar liever de tweede of

derde persoon gebruiken. Leugenaars gebruiken ook vaker woorden met een negatieve betekenis, gebruiken (te) eenvoudige verklaringen en verhullen die in onnodig complexe zinnen. Deze patronen zou een computer ook kunnen herkennen, bijvoorbeeld in nep-recensies. Taalfouten zijn geen aanwijzing dat iemand niet de waarheid spreekt.

<http://bit.ly/tedliegen>
<http://bit.ly/taalliegen>

Rijm

3. *Welk rijmschema volgt dit gedicht?*
- a. **Gekruist rijm.**

Het gedicht kun je schematisch weergeven als a b a b. De eerste regel rijmt op de derde en de tweede op de vierde. Zo ontstaat er een soort kruis. Een gepaard rijm heeft als rijmschema a a b b, omarmend rijm is a b b a en slagrijm gaat als a a a a.

<http://bit.ly/rijmschema>

Sax

4. *Welk woord is nog meer een eponiem?*
- a. **Achillespees.**

Een eponiem is een eigennaam die als gewoon woord wordt gebruikt. De Griekse mythologische figuur Achilles kreeg een pees naar zich vernoemd, omdat die zat op de enige plek waar hij kwetsbaar was: zijn hiel. De Nederlandse taal kent veel eponiemen, waaronder 'diesel', 'colbert', 'lynchen' en 'boycotten'.

<http://bit.ly/jarigesax>
<http://bit.ly/eponiemen>

Ingetuind

5. *Welke zin is ook een intuïnzin?*
- b. **Die oude stal van de boer een tractor.**

Als je deze zin begint te lezen, verwacht je dat 'stal' een zelfstandig naamwoord is. Maar tegen het eind van de zin merk je dat je vastloopt: is de zin grammaticaal fout of heb je hem verkeerd gelezen? Je bent erin getuind: 'stal' is hier een werkwoordsvorm, dan klopt de zin wel. Kun je zelf ook zulke zinnen bedenken?

<http://bit.ly/ezelspaarden>
<http://bit.ly/intuïnzin>

Engels in het Nederlands

6. *Welke stelling is waar?*
- d. **Ongeveer 75 procent van de Nederlandse woorden zijn leenwoorden.**

Taalkundige Noline van der Sijs deed onderzoek naar leenwoorden. Uit haar analyse blijkt dat in 2012 nauwelijks méér leenwoorden in de krant voorkwamen dan in 1994. Er zijn wel nieuwe anglicismen bij gekomen, maar de meeste verdwijnen na verloop van tijd ook

weer. Ze schat in dat het Nederlands bijna 75 procent van zijn woordenschat heeft overgenomen uit andere talen, veelal Latijn en Frans. Ondanks al die leenwoorden bestaat het Nederlands nog steeds. Pas als kinderen geen Nederlands meer leren, wordt de taal serieus bedreigd. Zorgen over de taal van de jeugd zijn van alle tijden: zelfs Cicero schreef er meer dan tweeduizend jaar geleden al over.

<http://bit.ly/anglicismen>
<http://bit.ly/leenwoorden>

Teruglenen

7. *Welk Frans leenwoord komt oorspronkelijk uit het Nederlands?*
- d. **Mannequin.**

In het Vlaams-Nederlands werd een paspop ook wel 'manneken' genoemd. De Fransen hebben dit overgenomen en er 'mannequin' van gemaakt. Dat woord heeft het Nederlands weer teruggeleend. Hetzelfde is gebeurd met het woord 'boulevard', dat oorspronkelijk van het Nederlandse 'bolwerk' komt. Het Nederlandse 'étappe' komt via het Franse 'étappe' van het Nederlandse 'stapel'.

<http://bit.ly/teruglenen>
<http://bit.ly/dagfrans>

Dictee

8. *Waarom is het bijzonder dat Chabot het Groot Dictee schrijft?*
- c. **Hij heeft als enige aan alle voorgaande edities meegedaan.**

Bart Chabot heeft vierentwintig keer als Bekende Nederlander meegedaan aan het Groot Dictee. Daarmee is de schrijver en dichter de enige vaste deelnemer. Als ervaren deelnemer kent hij de ergernissen over onbegrijpelijke woorden waarvan niemand weet wat ze betekenen. Daarom belooft hij een dictee met een kop en een staart te schrijven. Naast spelfouten zullen er ook weer taalkundige fouten in voorkomen.

<http://bit.ly/chabotdictee>
<http://grootdictee.ntr.nl/>

